

הַלְבוּת הַתְּהַנֵּת אָדָם בַּבֶּקֶר סִימָן ג

לְצַפּוֹן אוֹ לְדָרוֹם) אוֹ יִסְלַק הַקֹּדֶשׁ לְצַדִּיּוֹן: **ח** *לְשֹׁנֶפְנֵהּ (י) בְּשֻׂדֶּה, אִם הוּא אַחֲרֵי הַגְּדֹר, (טו) יִפְנֶה מִדָּ, וּבִבְקָעָה יִתְרַחַק עַד מְקוֹם שֶׁלֹא יוּכַל חֲבֵרוֹ לְרֹאֹת (ד) [ט] (טז) פְּרוּעוֹ: **ט** *לֹא יֵשֵׁב בְּמַהְרָה וּבְחֻזֶּק וְלֹא יִקָּץ לְדַחַק עֲצָמוֹ יוֹתֵר מִדִּי, שֶׁלֹא יִתַּק שְׂנֵי הַכַּרְפֹּשֶׁתָּא: **י** *לֹא יִקָּח (יז) בְּיָד (ט) [ט] זְמִין: **יא** *לֹא יִקָּח (יח) בְּחָרֶס, מִשּׁוּם (י) [י] כְּשֵׁפִים. וְלֹא בְעֵשְׂבִים יְבֻשִׁים, שֶׁהִמְקַנֵּחַ בְּדָבָר שֶׁהָאֹר שׁוֹלֵט בּוֹ, שְׂנֵי הַתַּחְתּוֹנוֹת נוֹשְׂרוֹת. יְנִילָא בְצִרּוֹר שֶׁקָּנַח בּוֹ (יא) (יט) חֲבֵרוֹ, מִפְּנֵי שֶׁמְבִיא אֶת הָאָדָם לִידֵי תַּחְתּוֹנוֹת: הַגָּה וְעֵקֶשׁוּ שְׂבִתִי כִסּוּת שְׁלֹנּוּ (כ) אֵינֶן בְּשֻׂדֶּה נִהְגוּ לְקַנֵּחַ (בְּחָרֶס, וְכֵן נִהְגוּ לְקַנֵּחַ) (כא) בְּדָבָר שֶׁהָאֹר שׁוֹלֵט בּוֹ, וְאֵינּוּ מִזִּיק, וּפֶקֶח חָזִי עֲמַאי דְבָר (חֲדוּשֵׁי אַגוּדָה פֶּרֶק הַמּוֹצֵיא): **יב** *לְפִנֵּה (יג) (כב) בְּצִנְיָעוֹת בְּלִילָה כְּמוֹ פִּיּוֹם: **יג** *לֹא יִשְׁתִּין מַעֲמָד, מִפְּנֵי נִיצוּצוֹת הַתְּהַזִּין (כג) עַל רִגְלָיו; (כד) אִם לֹא יִשְׁעִמְדוּ בְּמְקוֹם גְּבוּהָ אוֹ שִׁישְׁתִּין לְתוֹךְ עֶפְרַת תַּחֲחַ

י שם במקרא סב כ שכתב פל ברכות סב מ שכתב פל חזון קה נ ברכות נה ס שם ע נדה יג וברכות מ

באר היטב

(1) בְּשֻׂדֶּה. ה"ה אם הוא הפנה בכית אחורי כהל, יוכל לפנות אפי"פ שחברו שומע העושה, ע"ת: (ד) פרועו. אפלו שומע קול עטוש שלו: (ט) זמין. מפני שקושר בה תפלין. ועוד טעמים אחרים בגמרא. ואשר"י יקנה בשמאל ידיו שהוא זמין כל אדם, מ"א וכ"מ מדברי ט"ז, ע"ן במגני"ארן דפוס אמשטרדם. והבאר היטב אשר לפני כתב בשם מ"א וט"ו דאשר יד יקנה בזמין ידיו ע"ש, ולא דק, ואם כותב בשמאל ושאר מעשיו עושה בזמין, יש לקנח נמי בזמין דעלמא, ע"ן מ"א. וכתב שלי"ה, שלא יקנח באצבע אמצעית שכוונתו עליו רצועה (אל תפלין: (י) כשפים. ע"ן סי' ס"ד, וע"ן ע"ת ופ"ח ובהת"א יאיר סי' רלג: (ל) חבירו. אבל אם קנח הוא עצמו בו, או שיקבש, או שקנח מצד אחר, לית לן פה, הגי"א מ"א: (יג) בצניעות בלילה. ר"ל שלא יגלה עצמו יותר מבימים, אבל א"צ להתרחק. ואם אין שם אדם, מפנה ברחוב, אבל לא בפני עובר כוכבים, ע"א דף מז. וכל זה לפנות, אבל להשתין מתר אפלו פיוס בפני רבים אם צריך לקח, משום דאיכא סננה. ואתתא לא תתקם בפני תינוק, אבל מצדדין לית לן

שערי תשובה

ראשו למנרת. ועין בשו"ת יעבין ח"א סימן מז, הדין בשם לקוטי הפרדס לרש"י, דשם איתא ראשה למנרת. ועין בשו"ת שב יעקב סימן ג: [D] פרועו. עבה"ט. ובכ"ש דף קי כ' שדעת האחרונים כל שאינו רואה פרועו אפי"ג דרואה גופו ושומע עטושו שרי, כדמשמע בגמרא נבי שומרי טהרות, ולא פלבוש דמשמע דמתחיל בין שדה לעיר, ע"ש: [ט] זמין. עבה"ט. ובכ"ש דף קי חולק על המג"א בזה וכתב לחלק בין רגיל בכתיבת דברי קדשה ורגיל בהקראת טעמים או אינו רגיל בשתיקה והוא אשר שכותב בשמאל ושאר מעשיו בזמין דעלמא, יש לו לקנח בזמין שלו שהוא שמאל דעלמא; וכן אם אינו רגיל בכתיבת דברי קדשה ורגיל בטעמים, אפי"ג דמתמיה בשום זמן שכותב דברי קדשה, אין סביר לחש לזה ודברי הוא ככל אדם; ואם רגיל בכתיבת דברי קדשה ואינו רגיל בטעמים, יקנח בשמאל שלו שהוא זמין כל אדם, ולא יקנח בזמין שלו שכותב בה; ואם הוא אשר שכותב בזמין ושאר מעשיו בשמאל, אם הוא רגיל בשתיקה ולא בטעמים, הוא יקנח בשמאל כל אדם, ואם רגיל בטעמים ולא בכתיבה, יקנח בזמין דעלמא, ואם רגיל בשתיקה או אינו רגיל, הרי הוא ככל אדם ויקנח בשמאל של כל אדם. ואת מורת העולה מדבריו נ"ל. וע"ן במחזיק ברכה בשם מור וקציעה, שאשה ג"ס לן לא תקנח בזמין; והוא כתב ע"ז שאין להתמיה עליה בו, ע"ש. וע"ן ביר"א פ"ד מ"ש בפרוש דברי הש"ו, ע"ש. אלא שבה"י בסיון מג כתב שאסור לקנח בזמין, ע"ש שהוא נכון, והבאים אחריו נדחקו בפרוש דבריו וז"ל: [י] כשפים. עבה"ט. ובכ"ש יוסף האר"י והביא דברי הא"ז ק"ן והא"ר סימן שיב.

משנה ברורה

ולחזין, אם פניו כלפי הקדש, אסור בהטלת מירגלים. אסור לעמוד לפנות להדיא נגד בית הכנסת או בית המדרש (יס), דלא יקנח יקנח מ"א שנקאר עליהם ו'אחריהם אל היכל ה"י. וכן לא יעשה בית הכנסת מכן נגד בית הכנסת או בית המדרש, שלא יתהה הפי השבעת מגלה נגדם [ס"ח סי' תתי"ד והעתיקו ב"א"ר והגהות רע"א]. ואם בונה כהל באמצע להפסיק בין מחצת בית הכנסת לבית הכנסת, לכאורה אין להתמיה. וע"ן בארצות החיים: **ח (טו) יפנה מיד.** דהא אין חבירו רואה את פרועו. (ע"י) וכן בקצו אחורי כהל הבית. ואפי"פ שחברו שומע קול עטושו שלמטה, אין בכך כלום, שכהשמעת קול עטוש שלמטה אין בו אסור משום צניעות, אלא שהיא חרפה ובושה לבני אדם, ומי שאינו מקפיד אינו מקפיד: (טז) פרועו. רוצה לומר גלויו, מה שמגלה מבשרו (כ) מלפניו או מלאחריו. ואפי"פ (כא) שרואה את גופו ושומע קול עטוש שלו, שרי: **י (יז) ביד זמין.** מפני שקושר בה תפלין על רצו השמאלית. ועוד טעמים אחרים ע"ן בגמרא¹⁰. וטוב לזהר (כב) מלקנח באצבע האמצעית שכוונתו עליו הרצועה. וכתבו האחרונים, דאשר יד שפל עניניו עושה בשמאל, מקנח בשמאל ידיו הנהגה; דהא אינה חלקה ויש בה חידודים קטנים, יש בזה גס"ן מפני הספנה, שלא יתק שני הכרפשתא: (יט) חבירו. אבל אם קנח הוא עצמו בו או שיקבש או שקנח מצד אחר, (כד) לית לן פה: (כ) אינן בשודה. ולא שכיחי כשפים, לכן מתר בחרס, ודוקא (כס) אם הוא חלק וכו"ל: (כא) בדבר שהאור יכו'. אפשר דוקא לענין שאר דברים, אבל לענין עשבים יבשים גם להנהיגה יש להתמיה, דהם מתחכים את הבשר, ויכול לקנח בסיון שיהי סעיה ה, ע"ן בפרי"מגדים. כתב בהנהגות רבי עקיבא איגר בשם הספר"חסידיים: כשיצא מבית הכנסת יראה המקום שישב עליו שלא יהיה טנופות, שמא יבוא חבירו פתאם או בלילה וישב עליו: **יב (כב) בצניעות בלילה.** רוצה לומר, (כו) שלא יגלה עצמו יותר מבימים, ולא יקנח עצמו עד שישב (ס) וכתבי גונו, כי לפניו יתברך חשכה באורה; אבל אין צריך להתרחק. (כמ) ואם אין שם אדם, מפנה ברחוב, (קל) ורק שיהיה שלא יקנח במקום הלוח בני אדם, כדי שלא יטנפו בני אדם על ידיו. אבל אם יש שם אדם, (ל) אפלו נכרי, אסור לפנות בפניו. וכל זה לפנות, אלא להשתין מתר אפלו פיוס בפני רבים, שאין לו תינוק, (לג) משום דאיכא חציפותא; אבל לצדדין, שאינה דאיכא סננתא נגד פניו, לית לן פה: **יג (כג) על רגליו.** ויאמרו שהיא כרות שפכה, שאין מימי רגליו מקלחין אלא שותמין, ובררת שפכה אינו מוליד, ויאמרו על בניו שאינם שלו: (כד) אם לא יכו'. ואם אין לו עצות אלו, וגם שם אי אפשר בשיבה, יוכל לעשות

באר הלכה

והסנהגה להקל כהשלחן ערוך. ומסתברא דבמקומותינו שהולכים במקנסיים ואין דרך לפרע את עצמו, גם להג"א יש להקל: * לא יקנח ביד זמין. ע"ן במשנה ברורה. ואשר שכותב בשמאל ושאר מעשיו עושה בזמין, מצדדים הפרי"מגדים ולבושי"שרד דיקנח בשמאל דעלמא, ולא אולתין בחר כתיבה ידיו אף דהוא קושר בה תפלין, ויכול לקנח בסיון¹². ואם כותב בזמין ושאר מעשיו עושה בשמאל, יש לעיין לפי טעמיהם, ע"ן שם. ובספר בכור"שור משמע דאם ידו השמאלית רגיל בכתיבת דברי קדשה ואינו רגיל להקראת טעמי תורה (ע"ן רש"י ברכות סב ע"א, וזה אינו נהוג אצלנו), נחשבת אצלו זמין ולא יקנח בה, אלא יקנח בשמאל שלו שהוא זמין כל אדם; ואם כותב בדברי קדשה בזמין ורגיל בזה, ואינו

שער הציין

(יט) מלקנח סימן צ סעף ז: (ט) עלתתמיד ופרי"מגדים וארצות החיים, דלא כאלה נכה: (כ) פרי"מגדים: (כא) ארצות החיים: (כב) משל"ה: (כג) ב"ח ובכור"שור וארצות החיים: (כד) מגן אברהם: (כה) ארצות החיים: (כו) רש"י: (כז) ע"ן פרי"מגדים: (כח) מגן אברהם: (כט) פשוט, דלא גרע מאבנו ספינו ומשאו, ב"ק ג: (ל) מגן אברהם: (לא) חיי אדם: (לב) תוספות:

הלכות הנהגת אדם בפקד סימן ג ד

ביאורים ומוספים

[ביה"ד ד"ה לא יקח]

ואם כותב בדין ושאמר מעשיו עושה בשמאל⁽¹⁴⁾.

14) שבציוור כזה, לדעה הראשונה המובאת בשו"ע לקמן (סי' כז ס"ו) יש להניח את התפילין על יד ימין, ולדעה השנייה המובאת בשו"ע שם מניחן על יד שמאל. [נראה ביה"ד שם (ד"ה והכי נהוג), שאם יכול לעשות את שאר מעשיו אף בימין אלא שנח לו לעשותם בשמאל, הרי הוא נחשב כשולט בשתי ידיו].

[משנ"ב ס"ק כד]

או על-ידי מטלית עכה⁽¹⁵⁾.

15) אמנם, להלן (בס"ק כט) כתב שיש המפקקים על עיצה זו, משום שאנחנו לא יודעים את שיעור עביה של מטלית זו.

[משנ"ב ס"ק לא]

ואם משהא עצמו לקטנים⁽¹⁶⁾, עובר משום 'בל תשקצו'⁽¹⁷⁾ ומשום 'שלא יהיה עקר'⁽¹⁸⁾.

16) ואם אינו מתאוה לנקביו כל כך, ואינו מרגיש אלא התעוררות בעלמא, כתב לקמן (סי' צב ס"ק י וסי' רכו ס"ק י) שאינו עובר משום 'בל תשקצו'. ובגדר הדבר כתב הא"א (בוטשאטש, סי' ז), שאם כשמסיח דעתו אינו מרגיש שצריך לנקביו, אינו עובר לא משום 'בל תשקצו' ולא משום 'לא יהיה עקר'. ובספר ארחות רבנו (ח"א עמ' יד) הובא, שהגרי"י קניבסקי נהג כהא"א, שבאופן זה אינו נחשב אלא כגירוי בעלמא.

ולענין איסור אמירת דברי תורה, קריאת שמע וברכות למי שנצרך לנקביו, כתב לקמן (סי' צב ס"ק ז) שנוהג בכל מי שאינו יכול להעמיד את עצמו עד פרסה, אפילו שאינו מתאוה כל כך בשיעור שיש בו משום איסור 'בל תשקצו'. אמנם, מי שהודומה לפניו ברכה ואם לא יברך בשעה שנצרך לנקביו יפסיד את הברכה, כתב לקמן (סי' רכו שם) שנחלקו אחרונים בדינו. ואם יכול להעמיד את עצמו כדי שיעור פרסה, ראה מה שכתב לקמן (סי' צב שם) ובמה שכתבנו שם.

17) איסור זה, כתב לקמן (סי' צב שם) שאינו אלא מדרבנן. ומי שיש לו חולי השלשול, ורפואתו היא לעצור את עצמו ולהשהות נקביו, כתב הנימוקי אורח חיים (ס"ק ג) שאינו עובר בזה על איסור 'בל תשקצו'.

18) וכתב החזו"א (אהע"ז סי' יב ס"ק ז), שבזמננו השתנו הטבעים ויש רק צינור אחד הן לזרע והן למים, וכתב במשנ"ב ביצחק יקרא, שלדעת החזו"א לא שייך בזמננו איסור של 'לא יהיה עקר'.

[משנ"ב שם]

גם האסור 'בל תשקצו' נדחה מפני כבוד הבריות⁽¹⁹⁾, כגון המשקה ונקביו עד שיקצא מקום צנוע וכהאי גוונא⁽²⁰⁾.

19) ובענין היתר כבוד הבריות במקום איסור דרבנן, משמע לקמן (סי' יג ס"ק טו) שנוהג אפילו באופן שאין בזה אלא גנאי קטן בלבד.

וכבוד הבריות, כתב לקמן (שם ס"ק יב) שהוא נמדד לפי טבע האדם, ואם אינו מתבייש אין בו משום כבוד הבריות.

20) וכגון מלמד תורה או דורש לרבים ובאמצע נצרך לנקביו אפילו הגדולים, כתב לקמן (סי' צב ס"ק ז) שמותר להשהות עצמו מפני כבוד הבריות.

ומי שמתפלל בציבור ובאמצע תפילתו נתעוררה לו תאוה כל כך עד שיש בזה משום 'בל תשקצו', כתב לקמן (שם ס"ק יא) שאם יכול לעצור את עצמו עד שיגמור את התפילה, לכל הדעות אין להפסיק מפני כבוד הבריות.

ואפילו להתחיל להתפלל כשהוא צריך לנקביו, כתב בביה"ד לקמן (שם ס"א ד"ה יהיה צריך) שאם אין בו משום 'בל תשקצו' ויש בכך משום כבוד הבריות [כגון שי' שצריך לנקביו קודם חזרת הש"ץ] מותר לו להתחיל, אמנם כשיש בכך משום 'בל תשקצו', הסתפק (שם) בדינו ונשאר ב"ע גדול.

ומי שעלה לבימה לקרוא בתורה ונצרך לנקביו, כתב בביה"ד שם,

שמפני כבוד הבריות מותר לו להמשיך בקריאתו. ובעל קורא קבוע שנצרך לנקביו, כתב הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל פ"י הע' סז) שאף אם עדיין לא התחיל לקרוא, מי"מ אם יש לו בושח גדולה אם ימנע מלקרוא, אולי יש להקל.

[משנ"ב שם]

פי צוהה במקומה במשהו, כמו שקכת בסימן עו סעיף ה'⁽²¹⁾, וטוב לרחץ פי הטבעת במים או ברוק⁽²²⁾.

21) ואם אינה נראית אפילו כשהוא יושב, כתב שם (בס"ק יט) שמותר, שהרי לא ניתנה תורה למלאכי השרת.

22) ולקמן (סי' עו ס"ק יח) כתב שיש לו לאדם להתעורר ולראות תמיד שיהיה נקי פי הטבעת שלו ולרחצו במים או ברוק, כדי שלא ישאר שם אפילו משהו צואה. ואף אם מקנה בניירות שלנו שקינחם טוב, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פמ"ד תשובה ב) שצריך לקנח במים. אמנם הגר"ח קניבסקי הורה (דעת נוטה עמ' צט) שכיום שיש לנו נייר יפה לקינוח הוא שזה במעלתו לרחיצה במים.

סימן ד

דיני נטילת ידיים

[משנ"ב ס"ק א]

יש על זה שני טעמים: הראשון כתב, לפי שיש שם אדם עסקניות הן, ואי אפשר שלא יגע בכשר המטנף בלילה⁽¹⁾, לזה תקנו תו"ל ברכה על הנטילה לקריאת שמע וְלַתְּפִלָּה⁽²⁾.

1) ומי שישן בלילה עם כפפות, שבודאי לא נגע במקום מטונף, כתב בביה"ד להלן (סי' יג ד"ה אם היה נעור), שלשיטת הראש אין צריך לטויל ידיו בבוקר אלא משום רוח רעה ובלי ברכה.

2) ומי שיודע שידיו מטונפות, לשיטת הראש חייב לברך על נטילת ידיים אף לשאר תפילות, כמובא לקמן (סי' ז ס"ק ג) בשם ארצות החיים. אמנם לענין הלכה כתב (שם), שמי שעשה צרכיו לגדלים ורוצה להתפלל, אף על פי שלשיטת רוב הפוסקים חייב לברך על נטילת ידיים, מי"מ אין לזוז מפסק השו"ע שם (ס"א), שיטול בלא ברכה.

[משנ"ב שם]

לְהִלָּחֵט אֲנִי וְהַטְּעַמִּים בְּשֵׁנֵי הַטְּעַמִּים לְחִמָּא לְעִנְיָן נְטִילָה⁽³⁾.

3) ובביה"ד לקמן (סי' קג ס"ב ד"ה ועיין לעיל) כתב: 'דקדימא לן דלא נתקנה נטילת ידיים אלא בשחרית דנעשה בריה חרדה, וכדלעיל בסיומן ד במג"א סעיף קטן א"ו'.

[משנ"ב שם]

ואם לא ברך על נטילת ידיים קודם התפילה, שוב לא יברך אחר התפילה לְכִלְיָ עֲלֵמָא⁽⁴⁾.

4) ובטעם הדבר כתב החיי אדם (כלל ז ס"ה), שתפילה היא במקום קרבן וצריך אדם לקדש את עצמו בנטילת ידיים ככהן לפני עבודתו, ועל כן לא ניתן להשלימה לאחר התפילה. והובא בשם הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל פ"ב הע' פה), שלאחר התפילה היינו לאחר תפילת לחש.

[משנ"ב ס"ק ב]

ואין צריך להקמתין על הנגוב, וגם הנגוב אין מעכב⁽⁵⁾ וכו', אָכַל דַּעַת הַפּוֹסְקִים אֵין בְּנֵן⁽⁶⁾. כתב בסדר-היום שלא יגע במלבושיו עד שישלל⁽⁷⁾.

5) ולענין נטילת ידיים לאחר שעשה צרכיו, כתב בשעה"צ לקמן (סי' קסה ס"ק ט) שטוב שישפשף ידיו זו בזו לאחר הנטילה קודם שיברך, משום נקיות.

6) ולברך ברכות וללמוד תורה קודם שנטל ידיו, כתב להלן (ס"ק סא) שאם יש לו מים ראוי להחמיר כדעת הוזהר שלא לברך כשרוח רעה על ידיו עד שיטלם במים, ושלא כדעת הפמ"ג שדי אם ינקח ידיו בלי מים.

7) ולענין לבישת הכיפה קודם נטילת ידיים, הורה הגר"ש אויערבך (אשי ישראל פ"ב הע' כג) שנהגים ללבושה.

הַלְכוּת הַנְהַגַת אֲדָם בַּבֶּקֶר סִימָן ג ד

ח באר הגולה

פ נדה שם צ רמב"ם
פרק כא מהלכות
אסורי ביאה ק רמב
יונה בספר היראה
ר שם בנפרא נדה
ש ספיג לאיין סימן
קב ת מכות טו

(פרוש, קרקע שאינה בתולה, אלא כגון של ארץ חרושה): **יד** *יִזְהַר שְׁלֵא יֵאָחַז בְּאֵמָה וְיִשְׁתִּין, אִם לֹא מַעֲטָרָה (יג) וְלִמְטָה, (כו) מִפְּנֵי שְׁמוּצִיּא שְׂכַבְתָּ זָרַע לְבִטְלָה, אֲלֵא אִם-כֵּן (כו) הוּא נְשׁוּי. וְיִמְדַת חֲסִידוֹת לְזַהַר אֶפְלו (יד) הַנְּשׁוּי: **טו** הָאֶפְלוּ מִי שְׁאִינוּ נְשׁוּי מִתָּר לְסִיעַ (כט) בְּבִיעִים: **טז** *לֹא הִתְר לְנְשׁוּי לְאָחוֹ בְּאֵמָה אֲלֵא לְהַשְׁתִּין, אָבֵל (טו) (ל) לְהִתְחַבֵּף לֹא: **יז** הַמְשָׁהָה נִקְבְּיו עוֹבֵר מִשׁוּם (טו) [טו] (לא) בַּל תִּשְׁקָצוּ:

ד דיני נטילת ידים, ובו כ"ג סעיפים:

א (א) יִרְחַץ יָדָיו (ב) וַיִּבְרַךְ עַל (ב) נְטִילַת יָדָיִם: (הגה) וַיִּשׁ אֲמָרִים (ג) גַּם אֲשֶׁר יִצַּר, א ברכות ס

באר היטב

בה, בכורות דף מד, מ"א: (יג) וּלְמִטָּה. ואפי' אם האבר בקשוי מטר לאחוז מעטרה ולמטה, כ"מ מתוספות ריש פרק הל' ד"ה אוהו וכו', מדלא תרצו דהתם מרי' כשהוא בקשוי, דהא נודעו אבריו לפניו, ע"ת: (ז) הַנְּשׁוּי וְט"ז כתב דמדינא אסור, ע"ש. ואם אין אשתו עמו או שהיא נדה, לא מקרי נשוי לענין זה, עין ט"ז ומ"א. ועין בא"ע סי' כג ס"ד ד מש"ש: (טו) לְהִתְחַבֵּף לֹא. איתא בנדה דף מג, במטלית עבה מטר לאחוז באמה, שאינו מחמם: (טו) בַּל תִּשְׁקָצוּ. ובקטנים, משום בל תשקצו ומשום שלא יתא עקר. ויזהר מאד בקניחו, כי צואה כפי הטבעת מעכבת התפלה; ויש לרחץ במים, כמו שכתוב וּמְצֹאֹתָו לֹא יִרְחַץ. סדור הא"י ז"ל:

(ב) נט"י. בתוס' דסוטה פרק א"י ד"ה קיש ותפלה מבאר דברכות של מצות נאמרין בכל לשון. ועי' בספר ברכת אברהם ח"ט מסי' רפח עד סי' רצה. כתב בסדר היום, דמנך אחר הנטילה יברך ולא ימתין על הנגוב, וכ"כ ברכת אברהם ח"א. ועי' סימן א ס"ק ב מש"ש בשם חולצת יעקב. כתב בסדה"י, שלא

משנה ברורה

עצה אחרת שלא יבוא לידי ניצוצות, שיסיע בביצים להגביה הגיד קצת או על-ידי מטלית עבה⁽¹⁶⁾. ואם אתרמי שנפלו ניצוצות על רגליו, (ג) מצוה לשפשפם: **יד (כה) ולמטה.** ואפלו (ל) אם האבר בקשוי מטר מעטרה ולמטה: (כו) מִפְּנֵי שְׁמוּצִיּא. רוצה לומר, שעל-ידי נגיעתו בגיד בא לידי חמום והרהור, ויבוא לזה. וחקר עון הזה עין באבן-העזר סימן כג: (כז) הוּא נְשׁוּי. דיש לו פת בסלו ואין יצרו תוקפו לכתפ. (כח) ואם היא נדה או שהיא בדרך, ועין באבן-העזר סימן כג סעיף ד, דאפלו נשוי אינו מתר להושיט ידו לאמה כלל אלא בשעה שהוא צריך לנקביו: (כח) הַנְּשׁוּי. ואם עומד במקום שיש לו פחד שלא יפל, אין להחמיר בנשוי כלל. [ארה"ח]: **טו (כט) בביצים.** שאינו

שערי תשובה

ותכ"ש דף קיא העלה דבחול אף באנגי כלים אין לקנח משום כשפים, ע"ש: [טו] בַּל תִּשְׁקָצוּ. עבה"ט. ועין בחבואות-שור ביהר"דעה יג סי"ב כ שנסתפק דהא דמשהה נקביו שעובר על בל תשקצו אם הוא בדאורייתא או מדרבנן, ושם כתב מהך דברכות דאמר חמשה אמוציא אעקר מפרקא דר"ה, ע"ש. ועין מ"ש בשו"ת בית-אפרים חלק אה"ע סימן ב מ"ש בנה. ועין לקמן סימן צב. וכתב בספר ערך-לחם למהריק"ש דמשהה מלהפיה אינו עובר בכל תשקצו, עין סימן קג, עכ"ל. ועין במג"א סוף סי' ד: [ב] נט"י. עבה"ט. ועין במתווק-ברכה בשם אור-צדיקים למהר"מ פאפיר"ש שכתב בשם מהר"ם יגריין, שאין רוח רעה טרה מהנינים שחירת עד אחר הנגוב, ולפי' לא יברך עד שינגב, דלא כמ"ש בשם סדה"י בנה"י"ג (הביאו מהג"א, וכמ"ש בה"ט). וגם יגב הנינים תחלה ואחר-כך ירחץ הפנים. ולפי' מ"ש בזהר דרוחא תנא איכא בבכה"ס כו', אם נגב ידיו ולא רחץ פניו והלך לבכה"ס ורחץ ידיו, צריך שינגבם ואחר-כך ירחץ הפנים, ע"ש. ומהנגבו ירחץ הפנים בלא נגוב ידים תחלה, ומי שרוצה להחמיר בזה, מי"מ יכול ליהך לקח מטפחת לנגב ידיו אף שהוא רחוק ממנו יותר מרי"א, דלענין זה אין להחמיר כל-יגע במלבושיו עד שיטל. ובגמ' לא משמע כן, ועי' סי' מו. ואיתא בברכות דף נא,

באר הלקה

רגיל להראות טעמיתורנה, ושאר מעשיו עושה בשמאל, הרי הוא ככל אדם ומקנח בשמאל דעלמא. ועין בארצות-התיים שהאריך בזה, ולדבריו יהיה הדין כמו שכתבנו בשם הפרי"מגדים ולבושי-שרד; ואם כותב בימין ושאר מעשיו עושה בשמאל⁽¹⁴⁾, לדבריו גס-כן הרי הוא ככל אדם: * יִזְהַר שְׁלֵא יֵאָחַז וכו'. רוצה לומר, אפלו אם אין לו עפר תחתו ומקום מדרון, ואי אפשר לו להשתין בישיבה, ויכול לבוא על-ידי-ה' ללעז על בניו על-ידי הניצוצות כשלא יאחוז באמה, אפלו הכי אסור. ב"י: * לֹא הִתְר וכו' אָבֵל לְהִתְחַבֵּף לֹא. וכן מה שהמר למי שאינו נשוי למטה מעטרה, גס-כן לא הטר רק להשתין (ארה"ח). ועין במשנה ברורה שכתבנו דמתר לסרק וכן הפתחון. דלא גרע מעל-ידי מטלית עבה, ובפרט אם נסבר כשיטת התוספות המוקא במגן-אברהם דלמטה מטבויור, ורוצה לומר במקום מילת:

מתחמם על-ידי כף. ולפעמים מטר לאחוז באמה להשתין, כגון על-ידי מטלית עבה שאינו מחמם, (לו) אָבֵל על-ידי החלוק אסור. (לז) וַיִּשׁ מִפְּקָפְקִין גַּם עַל-יָדָיו מְטִילֵת עֵבֶה, מִשׁוּם דְּלֹא יִדְעִין שְׁעוֹרֵי: **טז (ל) לְהִתְחַבֵּף לֹא.** לפי שהחכמה מביא לידי חמום, ובקל יבוא לידי ש"ז. ועין בחי"אדם שמתיר על-ידי בגד עב. ומתר לסרק וכן הפתחון, אף שלא יגע אז באמה בידו. ועין בבאר הלקה: **יז (לא) בַּל תִּשְׁקָצוּ.** ואם משהה עצמו לקטנים⁽¹⁶⁾, עובר משום 'בל תשקצו'⁽¹⁷⁾ ומשום 'שלא יהיה עקר'⁽¹⁸⁾. והמשהה מלהפיה (לז) אינו עובר על 'בל תשקצו'. גם האסור 'בל תשקצו' (לט) נדחה מפני כבוד הבריות⁽¹⁹⁾, כגון המשהה נקביו עד שימצא מקום צנוע וכהאי גונא⁽²⁰⁾. יזהר מאד לקנח היטב, כי צואה במקומה במשהה, כמו שכתב בסימן עו סעיף ה⁽²¹⁾, וטוב (מ) לרחץ פי הטבעת במים או ברק⁽²²⁾:

א (א) יִרְחַץ יָדָיו וכו'. יש על זה שני טעמים: (א) הרא"ש כתב, לפי שידים של אדם עסקניות הן, ואי אפשר שלא יגע בכשר המטנף בלילה⁽¹⁾, לזה תקנו חז"ל ברכה על הנטילה לקריאת שמע ולהתפלה⁽²⁾. והרשב"א כתב, לפי שבשחר אחר השנה אנו נעשים ככריה תדושה, דכתבי' ח'דשים לבקרים ובה אמונתך, צריכין אנו להודות לו ויתברך שבראנו לכבודו לשרתו ולברך שמו. ועל דבר זה תקנו בשחר כל אותן הברכות שאנו מברכין בכל בקר, לכן גם דבר זה תקנו בשחר — להתקדש בקדשתו ולטל ידיו מן הכלי ככהן שמקדש ידיו מן הכיור קדם עבודתו. ולהלכה אנו תופסים כשני הטעמים לחמרא לענין נטילה⁽³⁾, וכדלקמן בזה הסימן. ואם לא ברך על נטילת ידים קדם התפלה, שוב לא יברך אחר התפלה לכלי עלמא⁽⁴⁾ [ח"א]: **(ב) ויברך.** ומנך אחר הנטילה יברך ואין צריך להמתין על הנגוב, (ג) וגם הנגוב אין מעכב⁽⁵⁾. ויש מחמירין שלא יברך עד אחר שינגב ידיו, דסכינא להו דאין רוח רעה סר מהידיים עד אחר הנגוב, וסכינא להו דאסור לברך בידיים שרוי רעה שורה עליהם; אָבֵל דַּעַת הַפּוֹקֵסִים אִין כֵּן⁽⁶⁾ [ארה"ח]. כתב בסדר-היום שלא יגע במלבושיו עד שיטל⁽⁷⁾. ובגמרא לא משמע כן [מ"א]. איתא בברכות דף נא, אל תטל חלוקך שחירת מיד השמש ותלבש, משום סכנת מזיקין, אלא ישלחו בעצמו במקום שהוא שם; ואפלו אותו השמש (ג) כבר נטל ידיו. אמרינן בגמרא: רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום משום כבוד קונו. ובמדינותינו שאין אנו הולכים יחפים, אין צריך לרחץ רגליו שחירת [פמ"ג]: (ג) גַּם אֲשֶׁר יִצַּר. השעם (ד) משום דבבכר נעשה ככריה תדושה, וצריכין אנו להודות לו, ונתקן ברכת 'אלהי נשמה' [על הנשמה]⁽⁸⁾ ו'אשר יצר' על יצירת הגוף. ויש עוד טעמים אמריים, עין

(א) ביאור הגר"א.

(ג) גמרא: (לז) עלת-תמיד: (לה) ט"ז ומגן-אברהם, וכן מסיק הברכ"י וספ, דלא כהמקלין: (לו) אלהי נדה ובכרי-יוסף: (לז) שם בשם כבוד-שור: (לח) פרי-מגדים: (לט) פרי-מגדים: (מ) אחרונים: (נ) בבית-יוסף: (ז) מגן-אברהם סעיף-קטן ו: (א) פרי-מגדים: (ז) מגן-אברהם והגר"א: